

Vreau să știu!

Verbe copulative. Verbe impersonale

Verbele copulative

Intră în alcătuirea predicatului nominal alături de un nume predicativ; ele nu au înțeles de sine stătător: *a deveni, a fi, a ajunge, a ieși, a se face, a rămâne*, etc.

Verbele copulative, cu excepția verbului *a deveni*, pot deveni verbe predicative când au înțeles de sine stătător.

	verb copulativ	verb predicativ
<i>a deveni</i>	Andrei <i>a devenit</i> inginer.	—
<i>a fi</i>	Andrei <i>este</i> inginer.	Andrei <i>este</i> la școală.
<i>a ajunge</i>	Andrei <i>a ajuns</i> inginer.	Andrei <i>a ajuns</i> la școală.
<i>a ieși</i>	Andrei <i>a ieșit</i> inginer.	Andrei <i>a ieșit</i> din sală.
<i>a se face</i>	Andrei <i>s-a făcut</i> inginer.	<i>S-a făcut</i> un foc mare.

Verbele impersonale

Verbele impersonale au o singură formă, doar pentru persoana a III-a singular, și nu admit un subiect nume de persoană.

Exemple:

Plouă. Ninge. Se întâmplă multe.

Există verbe impersonale:

- absolute (care nu au subiect):

plouă, ninge, tună, fulgeră, se întâmplă, se cuvine, se zvonește, etc.

- provenite din verbe personale (care au subiect gramatical):

se zice, se spune, se știe, trebuie, este știut, este indicat etc.

- verbul *a fi* în construcții de tipul: *e frig, e toamnă, e bine etc.*

21 Precizați predicatele nominale.

Cetatea Clujului este o construcție puternică, în formă de pătrat, așezată la poalele unui deal cu vii, având circumferința de patru mii de pași. Este o cetate cu un zid simplu, cu patruzeci de turnuri și cu patru porți, precum și cu șanț.

(după: <https://actualdecluj.ro/un-calator-turc-a-ajuns-la-cluj-in-urma-cu-500-de-ani-cum-descrie-cetatile-din-ardeal/>)

22 Continuați enunțurile în care predicatul nominal este exprimat cu ajutorul verbelor copulative: *a fi, a deveni, a ajunge, a se face, a ieși, a rămâne.*

Model: Devin curios când aud asemenea povești.

- a. Sunt curios să ...
- b. Ajung bogat dacă ...
- c. Se face cuminte dacă ...
- d. Iese frumos dacă ...
- e. Rămânem impresionați de ceea ce ...
- f. Devine interesant ceea ce ...
- g. Au rămas uimiți când ...
- h. A ieșit mai puternic după ...
- i. Ne facem profesori dacă ...
- j. Ajungem doctori când ...

23 Completați enunțurile introduse prin verbe impersonale.

- a. Trebuie să vizităm
- b. Se pare că vor veni
- c. Se spune că principele
- d. Se vede că cetatea
- e. Se aude că vin mulți
- f. Se mai întâmplă să primim
- g. S-a întâmplat să nu fi găsit
- h. S-a spus de multe ori că turcii
- i. Rezultă că fiecare soldat
- j. A rezultat că nimeni nu a citit

24 Răspundeți la întrebarea *Ce îi place lui Szabolcs să facă?*

Model: a vizita cetăți – Lui Szabolcs îi place să viziteze cetăți.

- a. a vizita orașe
- b. a citi jurnale de călătorie
- c. a călători cu trenul
- d. a face comerț
- e. a fotografia biserici
- f. a scrie scrisori
- g. a recita poezii
- h. a construi case
- i. a mânca tort

25 Răspundeți la întrebarea *Ce dorești să devii când vei fi mare?*

Model: inginer – Când voi fi mare, doresc să devin inginer.

a. profesor	f. bucătar
b. medic	g. preot
c. soldat	h. jurnalist
d. comerciant	i. istoric
e. scriitor	j. șofer

26 Răspundeți la întrebarea *Ce te doare?*

Model: capul – Mă doare capul.

- a. piciorul
- b. picioarele
- c. spatele
- d. ochii
- e. gâtul
- f. urechile
- g. mâna
- h. degetul
- i. cotul
- j. genunchiul

27 Formulați enunțuri cu următoarele verbe impersonale: *a ploua, a ninge, a tuna, a fulgera.*

28 Ascultați poezia populară *Călătorul*, culeasă de Vasile Alecsandri. Notați-vă zece verbe în timpul ascultării. Spuneți ce animal apare în poezie.

29 Citiți poezia.

Călătorul

poezie populară culeasă de Vasile Alecsandri

Trece-un călător și cântă,
Trece pe-o cărare frântă
Prin câmpia înflorită,
Cu inima veștejită.
El se plânge că-n cea lume
Nime știe de-al său nume,
Nime nu se îngrijește
De e mort ori de trăiește.
Surioara Magdalina
L-auzea dintr-o grădină,
Și pe gânduri ea cădea
Și de dor se aprindea:

„Călătorule mahnit,
 Și prin lume rătăcit!
 Tu ești pasăre străină
 Care cântă prin grădină
 Și-apoi zboară mai departe
 Lăsând inimi înfocate.”
 „Surioară mângâioasă!
 Mult ești dulce și frumoasă!
 Ochii-ți ard și-ți arde fața
 Ca garoafa dimineața,
 Când de rouă-i încărcată
 Și-n lumină se arată.”
 „Călătorule mahnit,
 Nu ți-e calul obosit? ”
 „Nu, drăguță, nicidecum,
 Dar e săturat de drum.”
 Călătorul se oprea,
 Nici că mai călătorea!

<http://ro.wikisource.org/wiki/C%C4%83l%C4%83torul>

Înțelegeți cuvintele?

crai: rege, împărat, domnitor

mahnit: trist, îndurerat

înfocat: fierbinte, aprins

veștejit: ofilit, uscat

rouă: picătură de apă care acoperă, dimineața, vegetația, obiectele de pe sol. (harmat)

30 Indicați câte puncte, virgule, semne ale exclamării, ghilimele și semne de întrebare sunt în poezia *Călătorul*, de Vasile Alecsandri.

31 Recitați poezia *Călătorul*, de Vasile Alecsandri și răspundeți la întrebarea *Cum este/ sunt ...?*

- Cum este câmpia?
- Cum este inima călătorului?
- Cum este „surioara”?
- Cum este pasărea?
- Cum sunt inimile celor doi tineri?
- Cum este calul?

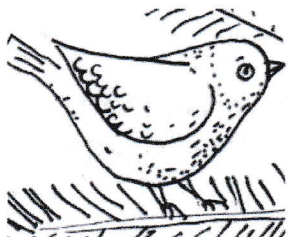
32 Identificați verbele la timpul prezent și la timpul imperfect din poezia *Călătorul*, de Vasile Alecsandri.

Am identificat ... verbe la timpul prezent și ... verbe la timpul imperfect.

33 S-au „pierdut” niște litere. Puneți-le la loc, apoi comparați varianta voastră cu cea din poezie.

Trece-un căltor și cânt,
 Trece pe-o crare frântă
 Prin cmpia înflorită,
 Cu inima vetejită.
 El se plnge că-n cea lume
 Nime tie de-al său nume,
 Nime nu se îngrijete
 De e mort or de triește.

34 Realizați un desen inspirat de poezia *Călătorul*, de Vasile Alecsandri. Prezentați desenele în clasă. Apreciați care dintre desene și care dintre prezentări sunt cele mai reușite. Explicați alegerile făcute.

Notă: Rima prezintă identitatea sunetelor sau a ultimelor silabe de la sfârșitul a două sau mai multe versuri.

Tipuri de rimă

- **rima împerecheată:** versurile rimează două câte două, primul cu al doilea, al treilea cu al patrulea (aabb):

Ne ascultă, nu vorbește,
La fereastră cîrpește!
Știm că va veni și mâine
După firmituri de pâine.

(Tincuța Horonceanu Bernevic)

- **rima încrucișată:** primul vers rimează cu al treilea, al doilea cu al patrulea (abab):

Neaua peste tot s-a pus,
A venit iarna, drăguța,
Hai copii, pe deal în sus
Să ne dăm cu săniuța.

(George Coșbuc)

- **rimă îmbrățișată:** primul vers rimează cu al patrulea și al doilea cu al treilea (abba):
Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
„Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vîr în sac!”

George Coșbuc

- **monorima:** repetarea aceleiași rime la sfârșitul mai multor versuri succesive (aaaa):

Peste vîrf de rămurele
Trec în stoluri rîndurele,
Ducînd gândurile mele
Și norocul meu cu ele.

Mihai Eminescu

- **fară rimă:** rimă albă, folosită în poeziile contemporane:

Era un timp cînd mă simțeam
În trupul meu acasă,
Știam locul fiecărui lucru –
Fereastra în care răsare soarele
Și peretele dinspre nord,
Nu-mi era niciodată urât, ...

(Ana Blandiana)

35 Ce fel de rimă au versurile de mai jos?

Iară vîntul molcomit
De-a vedea c-am adormit,
El prin tei va răscoli
Și cu flori m-a acoperi.

Codrule, Măria-Ta, Mihai Eminescu

A venit un lup din crîng
Și-alerga prin sat să fure
Și să ducă în pădure
Pe copiii care plîng.

Cîntec, George Coșbuc

„Putut-au oare-atâta dor
În noapte să se stângă,
Când valurile de izvor
N-au încetat să plângă,

Când amintirile..., (Mihai Eminescu)

Nu îndrăznesc să-nchid o clipă ochii
de teamă
să nu zdrobesc între pleoape lumea,
să n-o aud sfărâmându-se cu zgomot
ca o alună între dinți.
Cât timp voi mai putea fura din somn?

Ochiul închis, (Ana Blandiana)

36 Lucrați în echipe. Căutați poezii cu diferite tipuri de rimă: împerecheată, încrucișată, îmbrățișată și monorimă. Alcătuiți din poeziile găsite o culegere de poezii pentru clasa voastră sau pentru elevii clasei a V-a.

Vrean să știi!

Diateza verbelor

Diateza este forma pe care o ia verbul pentru a arăta raportul dintre acțiune și subiectul gramatical (cuvântul cu funcție sintactică de subiect).

1. Diateza activă

Subiectul gramatical face acțiunea.

Exemplu: Șoferul *a* oprit motorul.

2. Diateza reflexivă

Subiectul gramatical face acțiunea și tot el suportă. La diateza reflexivă, verbele sunt însoțite de pronume reflexive. **Exemplu:** Motorul *se* oprește.

3. Diateza pasivă

Subiectul gramatical suportă acțiunea făcută de altcineva care nu este subiect. Complementul de agent este autorul acțiunii. **Exemplu:** Motorul *a* fost oprit de către șofer.

Diateza pasivă se construiește cu verbul auxiliar *a fi* (se conjugă la toate modurile și timpurile) + participiul verbului de conjugat (și se acordă în gen și număr cu subiectul gramatical: sunt invitată, au fost culese, va fi citită etc).

- 37** Identificați verbele la diatezele activă, reflexivă și pasivă din următorul fragment. Notați verbele într-un tabel, ca în modelul următor.

Despre viața marelui călător turc, Evlia Celebi, nu se cunosc prea multe date, notează cercetătorii: sunt doar propriile relatări cuprinse în vasta sa operă *Seyahainame* (*Carte de călătorii*). După cum spune el însuși, s-a născut la 25 martie 1611, la Istanbul. Și-a început cariera ca hafiz, adică recitator al Coranului, în 1636, la moscheea Sfânta Sofia, din Istanbul. A luat parte la campania militară otomană din 1657 împotriva lui Gheorghe Rakoczi al II-lea (II. Rákóczi György) sau la cea pentru supunerea Oradei, în anii 1660 și 1661, până la instalarea lui Mihail Apafi/Apafi Mihály ca principe al Transilvaniei, în septembrie 1661. A ajuns până în Caucaz, Siria, Irak și Arabia, în Sudan și Abisinia, iar în Europa a vizitat întreaga peninsulă balcanică, până în Croația și Bosnia. Cercetătorii spun că Evlia Celebi se numără printre cei mai cunoscuți călători din istoria universală. Opera sa însumează aproape 7000 de pagini, tipărite în zece volume masive.

(după: <https://actualdecluj.ro/un-calator-turc-a-ajuns-la-cluj-in-urma-cu-500-de-ani-cum-descrie-cetatile-din-ardeal/>)

- 38** Continuați conjugarea verbului „a se gândi” la diateza reflexivă.

Model: Eu mă gândesc la bunici. Eu m-am gândit la bunici.

- Tu ...
- El/ea ...
- Noi ...
- Voi ...
- Ei/Ele ...

39 Continuați conjugarea la diateza pasivă.

Model: Eu sunt lăudat. Eu eram lăudat.

- a. Tu ...
- b. El/ea ...
- c. Noi ...
- d. Voi ...
- e. Ei/Ele ...

diateza activă	diateza reflexivă	diateza pasivă

40 Treceți la diateza pasivă verbele din enunțurile de mai jos.

Model: Carmen scrie o compunere.

Compunerea este scrisă de Carmen.

- a. Ionel desenează o cetate.
- b. Marius cântă o baladă.
- c. Manuel marchează un gol.
- d. Mirel mănâncă drob de miel.
- e. Marcel cumpără un inel.
- f. Viorel mănâncă o felie de tort.
- g. Gabriel spală mașina.
- h. Fănel aduce un clopot.
- i. Daniel aprinde o lumânare.
- j. Dorel vinde cărți.

41 Treceți la diateza activă verbele din enunțurile de mai jos. Fiți atenți la timpul verbului!

- a. Cetatea este vizitată de tine.
- b. Premiul a fost oferit de director.

- c. Tortul a fost făcut de mine.
- d. Mingea a fost lovită de Mircea.
- e. Verbele au fost conjugate de elevi.
- f. Lecția a fost explicată de profesor.
- g. Mașina a fost reparată de tatăl meu.
- h. Autoturismul va fi cumpărat de părinții mei.
- i. Tabloul va fi pictat de acest pictor renumit.
- j. Exercițiile vor fi rezolvate de toți elevii.

42 Completați cu forma potrivită a verbelor la diateza reflexivă!

Model: (eu), cap - Mă spăl pe cap.

- a. (tu), picioare
- b. (ele), mâini
- c. (noi), ochi
- d. (voi), dinți
- e. (ea), gât
- f. (el), față

43 Completați tabelul, după model.

modul infinitiv	modul indicativ, diateza activă, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular	modul indicativ, diateza pasivă, timpul prezent, persoana a III-a, numărul singular
a citi	citește	este citit/citită
a vedea		
a aprinde		
a iubi		
a face		
a încărca		
a trece		

44 Discutați:

- Cu ce mijloace de transport ați călătorit până acum?
- Enumerați 3-4 reguli pe care le respectați când călătoriți cu un mijloc de transport în comun.
- Descrieți: un autobuz/un tramvai/un troleibuz/un tren/un metrou etc.

